

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 49. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992360105888/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

intetgørelseslyst: «Jeg antager,» hedder det videre til Celuta, «at René's Hjerter nu ligger aabent for dig. Ser du den forunderlige Verden, som det indeholder? Der udgaar fra dette Hjerter Flammer, som mangler Næring og som kunde fortære Skabningen uden at mættes. Ja fortære dig selv.»

Og i samme Aandedræt er han atter religiøs, atter ydmyg, atter skælvende for Guds Vrede. Han hører den Almægtige raabe til sig i Ensomheden som til Kain: «René, René! hvad har du gjort af din Søster?» Den eneste Uret, han bebrejder sig mod Celuta, er den, overhovedet at have knyttet hendes Skæbne til sin. Den dybeste Sorg, dette Forhold har voldt ham, er den, at Celuta har gjort ham til Fader, thi med en Art Rædsel har han set, at hans Liv saaledes forlænges ud over dets Grænse. Han opfordrer hende til at brænde alle hans Papirer, brænde Hytten, han har bygget, og hvori de har boet, og vende hjem til hendes Broder. Han ønsker ikke at efterlade noget Spor paa Jorden af sin Tilværelse. Helst vilde han øjensynligt befale Celuta, at hun selv, som de indiske Enker, skulde brænde med paa Baalet. Den Nidkærlighed, der besjæler ham, er af samme Art som den, der i Middelalderen bragte saa mangen Ridder til at dræbe sin Yndlingshest. («Den Hest, som mig har baaret, skal Ingen sidde paa») Han slutter sin Afskedsepistel til sin Hustru med et typisk Farvel:

«Hvis jeg, Celuta, nu maa dø, da kan du efter min Død formæle dig med en roligere Aand end min. Men tro dog ikke nogensinde ustraffet at kunne modtage en anden Mands Kærtegn; tro ikke at svage Omfavnelser i din Erindring kan udslette René's. Jeg har trykket dig til mit Hjerter midt i Ørkenen, under Uvejrets Storme, den Gang, da jeg bar dig over paa den anden Side af Strømmen og da jeg tænkte paa at dræbe dig med et Dolkestød for at fæstne Lykken i din Barm og straffe mig for at have skænket dig denne Lykke. — Det er dig, du højeste Væsen, du Kilde til Kærlighed og Skønhed, det er dig alene, som har skabt mig saaledes som jeg er, og ene dig, som kan forstaa mig! O hvorfor har jeg ikke styrtet mig ned i Vandfaldene, midt ned i deres skummende Vande! jeg vilde da være vendt tilbage til Naturens Skød med hele min Energi.»

«Ja, Celuta, hvis du mister mig, saa vil du vedblive at være Enke. Hvem kunde omgive dig med den Flamme, jeg bærer i mig, selv naar jeg ikke elsker? De ensomme Steder, som jeg

gav Livets Varme, vilde forekomme dig isuende kolde ved en anden Ægtefælles Side. Hvad vilde du da søge i Skovenes Skygge? Der gives for dig Intet Sansbedrag, ingen Rus, intet Raseri mere, jeg har ranet det Alt, idet jeg gav dig det Alt eller rettere idet jeg Intet gav, thi et ulægeligt Saar brændte inderst i min Sjæl . . . Jeg er ked af mit Liv; Livslede har altid fortæret mig; det som opfylder andre Mennesker, rører mig ikke. Havde jeg været Hyrde eller Konge, hvad skulde jeg da have gjort med min Hyrdestav eller min Krone! jeg var bleven lige træt af Hæder og Geni, Arbejde og Fritid, Lykke og Ulykke. I Europa, i Amerika har Samfundet og Naturen trættet mig. Jeg er dydig uden at have nogen Glæde heraf; hvis jeg var forbrøderisk, vilde jeg ikke føle nogen Anger derover. Jeg vilde ønske, jeg ikke var født eller at jeg var glemt for bestandig.^{*)}

Saa kraftigt blev fra først af den Mislyd anslaaet, som den «sataniske» Skole senere varierede saa rigt. Ikke alene Selvforgudelsen indtil Randen af Højhedsvanvid er fremstillet her i en sjældent stor og sikker Stil, men end ikke den mørke Baggrund fattes, som Søsterens brødefulde Kærlighed til Broderen giver. Saa forførerisk, saa uimodstaacelig føler Chateaubriand Trang til at gøre sin René, at han end ikke raster, før han har indgydt Renés egen Søster en unaturlig Elskov til ham. Brødefuld Sæskendekærlighed var i hin Tid overhovedet en Sag, som sysselsatte Slægten. Som bekendt havde Goethe ikke mange Aar før i sin *Wilhelm Meister* ladet Mignon nedstamme fra en uhyggelig Forbindelse mellem en Broder og en Søster, og som bekendt tumlede baade Shelley og Byron med dette besynderlige Æmne (*Rosalind and Helen. Revolt of Islam, Cain, Manfred*). Det blev et af den unge revolutionære Skoles poetiske Yndlingstemaer, at Afskyen for Blodskam mellem Broder og Søster kun beroede paa Fordom.

Dog René's Melankoli er saa dyb, saa medfødt, at den ikke kan være forårsaget alene ved Amélie's ulykkelige Lidenskab. Læseren har bestandig Følelsen af, at denne Lidenskab kun har været den tilfældige Anledning til Sørgmodighedens Udbrud. René's

*) *Les Natchez*. Chateaubriand: *Oeuvres complètes* V, 350 og 463 ff. Digteren har ubevidst i sine *Erindringer* i sit eget Navn udtalt en af disse Sætninger, som derfor tidligere er bleven anført.